

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15133732>

ЧИТАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ АВТОНОМНОСТІ ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ САМОСТІЙНОСТІ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

І. В. Фірсова, старший викладач

Національний аерокосмічний університет

«Харківський авіаційний інститут»

У сучасних умовах глобалізації та зростаючої мобільності іноземних студентів навчання української мови як іноземної потребує нових підходів, що забезпечують не лише мовну, а й інтелектуальну та особистісну автономію. Читання виступає одним із ключових інструментів розвитку цих компетентностей, оскільки сприяє критичному осмисленню інформації, формує вміння працювати з різними типами текстів та джерел. Актуальність проблеми зумовлена необхідністю інтеграції іноземних студентів у нове соціокультурне середовище та їх здатністю здійснювати самостійний аналіз і синтез інформації українською мовою.

Метою даного дослідження є обґрунтування значення читання як засобу формування автономності та інтелектуальної самостійності іноземних студентів у процесі вивчення української мови, а також окреслення ефективних методичних підходів до організації роботи з текстом.

Читання іноземною мовою – складна когнітивна діяльність, яка виходить за межі простого декодування тексту. Воно сприяє розвитку особистісних якостей студентів, стимулює їх до осмислення прочитаного, самостійного пошуку відповідей і формування власних суджень.

Задоволення від читання виникає як результат занурення у зміст тексту та подолання інтелектуальних викликів. Стимулюючими є ситуації, що містять новизну, передбачають можливість вибору, викликають питання та сприяють

самовираженню. Саме такі умови сприяють виникненню внутрішньої мотивації до читання та навчання загалом.

Особливу роль у процесі відіграє читання літературних і документальних текстів, що спонукають до аналізу, інтерпретації та міжособистісного обговорення. Ефективними є такі форми роботи, як поетичні рецитали, розмовні клуби, історичні проекти. Наприклад, створення загадок про Україну на початковому етапі навчання або проєктування історичної фрески на просунутому рівні володіння українською мовою, що інтегрує текстові й візуальні джерела.

Важливо навчити студентів працювати зі змістом навіть за умови часткової незрозумілості лексики, що відповідає принципу читання з прийняттям неточності. Такий підхід дозволяє уникати надмірної зосередженості на перекладі кожного слова й акцентувати увагу на загальному розумінні та інтерпретації.

Водночас студенти мають опанувати навички документального читання – пошуку, відбору та аналізу інформації з різноманітних джерел: текстів, зображень, таблиць. Це сприяє формуванню мовленнєвої, культурної та інформаційної компетентностей, необхідних для створення письмових робіт, доповідей і участі в дебатах.

Роль викладача полягає у створенні таких навчальних ситуацій, що стимулюють інтелектуальну активність студентів. Ефективним є відхід від лінійного аналізу тексту на користь застосування інтерактивних методів – методики мовчазного читання, читання з мімікою, театралізації, методу пазла тощо. Саме це сприяє розвитку вміння студентів ставити запитання до тексту, виявляти приховані смисли та критично оцінювати прочитане.

Читання українською мовою є важливим чинником формування інтелектуальної самостійності та автономії іноземних студентів. Воно не лише сприяє мовленнєвій компетентності, а й забезпечує розвиток навичок критичного

мислення, здатності працювати з інформацією та інтегрувати її у власний досвід.

Запропонований підхід до організації читання дозволяє перейти від традиційного засвоєння тексту до його глибокого осмислення й інтерпретації, що є необхідною умовою ефективної мовної соціалізації іноземних студентів. Роль викладача в цьому процесі трансформується – він стає модератором і координатором навчальної діяльності, створюючи умови для активної пізнавальної діяльності студентів.

Отже, читання як форма навчальної діяльності має бути спрямоване на розвиток автономності студентів, їхньої здатності до самостійного мислення й самовираження в іншомовному середовищі.